

A MAGYAR IRODALOM TÖRTÉNETE 1945–1975 I.

Készült a Magyar Tudományos Akadémia
Irodalomtudományi Intézetében

Szerkesztő bizottság

BÉLÁDI MIKLÓS, BODNÁR GYÖRGY,
SÖTÉR ISTVÁN, SZABOLCSI MIKLÓS

AKADÉMIAI KIADÓ · BUDAPEST 1981

IRODALMI ÉLET ÉS IRODALOMKRITIKA

Szerkesztette
BÉLÁDI MIKLÓS

Írták

AGÁRDI PÉTER, BÉLÁDI MIKLÓS, BODNÁR GYÖRGY, KENYERES ZOLTÁN,
KISS FERENC, KÖPECZI BÉLA, RÓNAY LÁSZLÓ, SÓTÉR ISTVÁN,
SZABOLCSI MIKLÓS, SZERDAHELYI ISTVÁN, SZIKLAY LÁSZLÓ

AKADÉMIAI KIADÓ · BUDAPEST 1981

TARTALOM

IRODALOMTÖRTÉNET ÉS ELŐ IRODALOM (Béládi Miklós) . .	9
Az irodalom fogalmáról	10
Az irodalomtörténeti rendszerezésről	15
Műalkotás és történetiség	20
Irodalomtörténet és kritika	26
Az irodalomtörténeti korszak	33
A korszakforduló időpontja	40
A Kézikönyv szerkezeti felépítése	44

A KORSZAK IRODALMI ÉLETE

A FELSZABADULÁSTÓL A FORDULAT ÉVÉIG (Munkaközösség)	49
Társadalmi és politikai környezet	49
Kulturális környezet	53
Filozófiai áramlatok	53
A világirodalom főbb jelenségei	55
Világirodalmi tájékozódás	60
Társzművészetek	72
Képzőművészet	72
Zene	74
Folyóiratok, rádió, könyvkiadás	77
A sajtó és az irodalom	77
Folyóiratok	80
Rádió	88
Könyvkiadás	90
Irodalmi irányzatok és viták	96
Az irodalmi egység programja	107
Az első írókongresszus	107
Ellentétek és egységtörekvések	110

A SZOCIALISTA IRODALOMPOLITIKAI FORDULAT ELLENT- MONDÁSAI (Révai József pályaképe a felszabadulás után) (Bod- nár György)	119
Eszmények és dogmák	121
Az ellentmondások feloldásának lehetősége és kudarca	134
A FORDULAT ÉVÉTŐL 1975-IG (Szabolcsi Miklós)	142
Világirodalmi környezet	143
Kulturális politika és irodalom	148
1949–1953	148
1953–1956	159
Az irodalmi konszolidáció (1957–1961)	165
A hatvanas évek	173
A hetvenes évek	183
Eszmei-világnézeti tagozódás	191
Tematikai és műfaji törekvések	196
A könyvkiadás története	205
Az irodalom a Magyar Rádióban és a Magyar Televízióban	216
Társzművészetek	222
Képzőművészet	222
Zene	227

A KORSZAK IRODALOMSZEMLELETE

AZ IRODALOMELMÉLET (Szerdahelyi István)	253
A marxista elmélet térhódításának kezdetei	253
A dogmatizmus időszaka	255
Az 1945–1956 közötti időszak főbb eredményei	258
A dogmatizmus leküzdése; az orientációs válság	260
Irodalomelméleti viták	260
A hatvanas évek realizmus-vitája	263
Az irányzat-, módszer- és stílus-vita	265
A tükrözés- és érték-vita	266
A nemzeti jelleg- és népiség-vita	268
A horizontok kiszélesedése	269
Az 1957–1975 közötti időszak főbb eredményei	272
AZ IRODALOMTÖRTÉNETÍRÁS TÖRTÉNETE (Agárdi Péter)	278
Bevezetés	278
Előzmények	282
A magyar marxista irodalomtörténetírás alapkérdései	284
Lukács, Révai és a „forradalmi fejlődésvonal” koncepciója	285

A marxista irodalomtörténetírás módszertani problémái	289
Az irodalomtörténetírás fejlődésének periodizációja	292
A felkészülés időszaka (1945–1952)	293
Tudománypolitikai és szervezeti keretek	293
Nemzedékek, irányzatok, egyéniségek	296
A korszak mérlege	301
A monográfiáktól a szintézisig (1952–1965)	306
Tudománypolitikai és szervezeti keretek	306
A monográfiák „irodalomtörténetírása”	314
Viták, áramlatok, iskolák	325
Az irodalomtörténeti szintézis	335
Egy évtized a harmadik periódusból (1965–1975)	342
A KRITIKA (Béládi Miklós, Kiss Ferenc, Rónay László)	370
Új és hagyományos törekvések a kritikában (1945–1948)	370
A kritika megváltozott szerepe	371
A kritika és a Nyugat hagyománya	375
A művészi modernség és a kritika	378
A polgári irodalom és a kritika	382
Műalkotás és írói szándék	386
A korszak általános jellemzése	388
A kritika az irodalompolitika szolgálatában (1949–1953)	390
A kritika szerepe	390
A kritika valóságfogalma	393
A típus és a teljesség értelmezése	394
A kritika pozitív hőse	395
A népiség mint követelmény	397
A kritika emberképének sematikussága	398
A kritika és a műfaji problémák	401
A dogmatikus időszak mérlege	402
Kibontakozás a dogmatizmusból (1953–1956)	404
A kritika szerepének átalakulása (1957–1975)	408
Új kérdések a próza és a dráma kritikájában	409
Kritikánk és a líra	414
Az irodalomkritika a hetvenes években	418
A Magyar Rádió irodalomkritikai tevékenysége	429
VILÁGIRODALMI ÉS ÖSSZEHASONLÍTÓ KUTATÁSOK (Kö-	
peczi Béla–Sziklay László)	437
A világirodalom kutatásának új eredményei	437
A nemzeti irodalmak kutatása	442
Az összehasonlító irodalomtudomány	450
A magyar komparatisztika elmélete (Sőtér István)	453

LUKÁCS GYÖRGY PÁLYAKÉPE A FELSZABADULÁS UTÁN	
(Kenyeres Zoltán)	467
Publicisztikai és kritikai tevékenysége (1945–1949).	467
Filozófiai és esztétikai művei (1945–1963).	477
Az esztétikum sajátossága	484
A társadalomontológia	490
 A RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE	 502
NÉVMUTATÓ	504

A felszabadulástól a fordulat évéig című fejezet munkaközösségének tagjai: Bata Imre, Béládi Miklós, Kiss Ferenc, Rába György, Rónay László, R. Takács Olga.

A fordulat évétől 1975-ig című fejezethez kisebb forrásanyagot adtak: Erdődy Edit, Kis Pintér Imre, Kulcsár Szabó Ernő, Németh Lajos, Zöld Ferenc.

A bibliográfiákat összeállították: Agárdi Péter, Botka Ferenc, Kiss Ferenc, Szerdahelyi István, R. Takács Olga.